

Шевченка підъ зарядомъ К. Беднарского, 1890. – Ч. 1–12, з покаж. – С. 29–30. 25. Дей О. І. Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.) / О. І. Дей. – К.: Наукова думка, 1969. – 559 с. 26. Андрухів І., Арсенич П. Українські правники в національному відродженні Галичини: 1848–1939 рр. / І. Андрухів, П. Арсенич. – Івано-Франківськ, 1996. – 79 с. 27. Олесницькій Е. Право пропинації въ Галичинѣ / Е. Олесницькій. – Львѡвъ: Накладомъ автора. Зъ друкарнѣ товариства імени Шевченка підъ зар. К. Беднарского, 1889. – 159 с. 28. Володимир Навроцкій, его значенье и заслуги. О́дчить д-ра Евгенія Олесницкого, выголошенный въ памятный день шестыхъ роковинъ смерти бл. п. Вол. Навроцкого // Дѣло. – 28 мая (9) червня 1888. – С. 1–2. 29. Листи (1880–1935). 120. До І. Франка. Сколе, 24 вересня 1904 р. // Чайковський А. Спогади. Листи. Дослідження: В 3 т. / Львівський нац. ун-т, Наукова б-ка та ін.; Редкол.: Б. З. Якимович (голова) та ін. – Львів, 2002. – Т. 2. – С. 153–154. 30. 87. Г. Цеглинський. 30 квітня 1903, Перемишль // У півстолітніх змаганнях: Вибрані листи до Кирила Студинського (1891–1941). – К.: Наукова думка, 1993. – С. 102. 31. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. / І. Франко // Збір. творів: У 50 т. – К.: Наукова думка, 1984. – Т. 41. – С. 194–470. 32. Стінде Ю. Родина Бухгольцѣвъ, образки зъ родинного житя Нѣмцѣвъ Юлія Стіндого... Зъ нѣмецкого свободно переложивъ Др. Евгений Олесницькій... / Ю. Стінде. – У Львовѣ: Накладомъ редакції "Дѣла". Зъ друкарнѣ Товариства ім. Шевченка, 1888. – 288 с. – (Литературный додатокъ "Дѣла". Библиотека найзнаменитшихъ повѣстей підъ редакцією И. Белея. Томъ XXVI). 33. Нечиталюк М. Цінний документ до біографії Андрія Чайковського / М. Нечиталюк // Чайковський А. Спогади. Листи. Дослідження: В 3 т. / Львівський нац. ун-т, Наукова б-ка та ін.; Редкол.: Б. З. Якимович (голова) та ін. – Львів, 2002. – Т. 3. – С. 211–236.

Инна Чуйко

**ПУБЛИЦИСТИЧЕСКАЯ, РЕДАКТОРСКО-ИЗДАТЕЛЬСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ Е. ОЛЕСНИЦКОГО.**

Показано заслуги Е. Олесницкого как журналиста, редактора, издателя, литературного критика, переводчика и поэта. Проанализировано его публицистическое и литературное наследие.

Ключевые слова: Е. Олесницкий, публицист, издатель, литератор, редактор.

Inna Chuiko

**JOURNALISTIC, EDITORIAL, PUBLISHING AND LITERARY ACTIVITIES OF
E. OLESNYTSKYI.**

Revealed merit of E. Olesnytskyi as a journalist, editor, publisher, literary critic, translator and poet. Analyzed its journalistic and literary heritage.

Key words: E. Olesnytskyi, journalist, publisher and writer, editor.

УДК 94(477)

Уляна Безпалько

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ УНІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИТРОПОЛИТА
АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.**

У статті досліджено тенденції та особливості розбудови унійного руху під керівництвом митрополита А.Шептицького, проаналізовано проблеми і перспективи розвитку Греко-католицької церкви Росії на початку ХХ ст.

Ключові слова: унійний рух, митрополит Андрей Шептицький, Греко-католицька церква, Російська імперія

Актуальність дослідження визначається необхідністю вивчення і переосмислення унійної діяльності митрополита А. Шептицького. Важливими аспектами зазначеної проблеми залишаються питання розбудови теоретичного, юридичного, фінансово-матеріального підґрунтя унійного руху на теренах східного християнства. Основним концептуальним аспектам унійної діяльності митрополита присвячено це дослідження.

Об'єктом дослідження є Греко-католицька церква в Російській імперії на початку ХХ ст.

Предметом виступають особливості унійної діяльності А. Шептицького в зазначений період.

Метою статті є аналіз процесу розбудови унійного руху під керівництвом митрополита А. Шептицького.

Деякі аспекти досліджуваної проблеми висвітлені у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як Е. Бистрицької [1], О. Добоша [2], Я. Заборовського [3], З. Яхимовича [12]. Загалом слід відзначити ґрунтовність і значну наукову вартість зазначених досліджень, проте висвітлення унійної діяльності митрополита А. Шептицького вимагає більш комплексного та цілісного підходу.

Митрополит А. Шептицький, як теоретик і активний практик церковного єднання, на початку свого духовного служіння зіткнувся з проблемою пошуку найбільш ефективних шляхів та методів досягнення зазначеної мети. Ієрарх Греко-католицької церкви усвідомлював, що ані агресивний прозелітизм католицизму, практикований упродовж століть, ані ортодоксальний ізоляціонізм православ'я, також сформований історично, не є тими шляхами, які можуть допровадити християнську спільноту до кінцевої мети досягнення апостольської єдності [9, с. 10–32]. Владика наважився запропонувати християнському світові "нову стару" формулу досягнення взаємного компромісу і встановлення міжцерковного діалогу, скерованого на подолання різноманітних історичних та догматичних розбіжностей – а саме, формулу розбудови унійної церкви як універсальної синтетичної моделі усунення негативних наслідків церковного розколу [2, с. 241].

Митрополит А. Шептицький у творенні теоретичного підґрунтя унійного руху опирався на засадничі постулати духовної спадщини одного із найвидатніших сподвижників і, певною мірою, передвісників, церковного єкуменізму ХХ ст., папи Лева XIII (1868–1903). У своїй основоположній енцикліці "Orientalium dignitas Ecclesiarum" ("Про гідність східних церков") – від 1894 р. – папа закликав до збереження чистоти східного обряду в лоні Католицької церкви. На погляд Лева XIII, саме апостольське походження Східних церков слугувало основним аргументом для відновлення їхнього канонічного спілкування, а, відтак, і воз'єднання, із Західною Церквою. Збереження багатоманітності обрядової практики в її структурі – стверджувалося в згаданій енцикліці – мусило якнайкраще засвідчити істинну кафоличність, а отже, всеосяжність та соборність Церкви: "Підстави для ворожнечі і недовіри повинні бути усунені, і тоді вся повнота сил може бути спрямована на примирення. Збереження власної дисципліни Східних церков у її цілісності ми розглядаємо як справу першозначної ваги... Адже збереження східних обрядів більш важливе, ніж звичайно думають. Завдяки своїй величній древності, вони складають цінний скарб для всієї Церкви і свідоцтво божественної єдності католицької віри" [8, с. 151–156].

Основні теоретико-методологічні принципи розбудови унійного руху, викладені А. Шептицьким, зокрема, у трьох концептуально важливих документах – праці "Зближаються часи" від 26 листопада 1907 р. [5, с. 29–36], "Послання до греко-католицького духовенства Росії" від 3 травня 1908 р. [4, с. 240–245] і значно пізнішій роботі узагальнюючого характеру "Російський католицький екзархат" (1927 р.) [11].

Митрополит А. Шептицький цілковито поділяв ідеї Лева XIII щодо необхідності збереження чистоти східного обряду в структурі майбутнього об'єданого церковного організму. На погляд митрополита, східний обряд мусив стати органічним компонентом модерного католицизму – не як щось вторинне, меншвартісне, а як те, що доповнює, повертає цілісність, знищує негативні наслідки церковного розколу та взаємної ворожнечі [11].

На думку владика, свідомість віруючих, належних до неприєднаних православних церков, з більшою готовністю могла б відкритись ідеям церковної єдності, що полягала б не в одноманітті зовнішніх форм церковних служб, а "в душі істинно-православного благочестя, у твердій вірі в усі богооткровенні істини і в спілкуванні зі св. Вселенською Церквою..." [4, с. 241].

Однак не варто плутати єкуменічні устремління митрополита з "єзуїтськими методами" прозелітичної діяльності Католицької церкви, які неодноразово запідозрювали в його діяльності представники консервативного крила Православної церкви. Тільки істинний поборник євангельського постулату церковної єдності й християнського братерства міг осягнути такі вершини єкуменічної думки, як це вдалося митрополиту А. Шептицькому (і це за довгі роки до відповідних постанов II Ватиканського собору): "Вселенська церква, маючи одну віру, дотримується різних обрядів; об'єднання всіх Церков у одну зовсім не полягає в тому, щоб у всіх був один обряд, а тільки, щоб у всіх була одна віра і щоб усі були поєднані вузами цієї віри і вузами загальної любові. Вселенська церква ніколи не прагнула до того, щоб усі були латинянами, але тільки до того, щоб усі були кафоликами" [4, с. 241].

Місія Греко-католицької церкви, на погляд митрополита, полягала у формуванні базових засад церковної єдності, як у теоретичній, так і в практичній площині. Владикою було розроблено спеціальну програму практичних заходів, необхідних для втілення ідей церковного єкуменізму, котра демонструвала чітке стратегічне бачення митрополитом зазначених питань [5, с. 29–36].

А. Шептицький, звісно ж, усвідомлював труднощі реалізації свого унійного проекту – проте, опираючись на догматичну підтримку Святого Престолу, власні внутрішні переконання і керуючись юрисдикційними повноваженнями, наданими йому понтифіком Пієм X (наступником Лева XIII)

упродовж 1907–1914 рр., владика, без сумніву, бачив широкі перспективи для досягнення церковної єдності. Плацдармом для реалізації унійних ідей митрополита було обрано Російську імперію – і не дарма, оскільки її терени завжди цікавили Ватикан в контексті поширення власного політичного і церковного впливу [13, с. 74–75].

На погляд авторки, подібні мотиви були чужими самому митрополиту, щирому і відданому прихильнику ідеї церковного поєднання. Проте у своїй діяльності, як церковний і громадсько-політичний лідер, людина свого часу і політичних обставин – він мусив ураховувати всі чинники, зокрема й такі, котрі виходили за межі його особистих світоглядно-етичних переконань та установок.

Реалізація ідей церковного єднання, на погляд митрополита, мала б розпочинатися із невеликих, проте важливих кроків структуризації та інституалізації нових форм церковного служіння та існування. Митрополит А. Шептицький не відкидав важливості фактів переходу в католицизм східного обряду "знизу", з ініціативи самої громадськості вірних, проте недвозначно вказував на низьку ефективність подібних "навернень" в контексті творення нової – унійної – моделі церковно-християнської єдності в майбутньому [11].

Для митрополита не мали значення ані короткотерміновий прозелітизм, ані тимчасові політичні амбіції. Він мислив абсолютно іншими, значно ширшими категоріями, котрі нерідко залишалися незрозумілими його сучасникам – а, навіть, залишаються такими і в сьогоденні.

А. Шептицький вбачав цілком виправдану тактику поширення унійного руху за рахунок інституційного створення та відновлення канонічно існуючих єпархій, а, відтак, у подальшому наповненні зазначених утворень реально існуючими групами вірних. На його думку, власне ідеологема унійного руху вимагала подібних дій: "В даному випадку загальне благо вимагає, щоб східні християни, православні, що повертаються до церковної єдності, не відчували б себе чужими в Церкві, з самого початку звикли б бачити в ній материнську турботу і любов, однакову для всіх її дітей..." [11].

Одним із перших кроків митрополита А. Шептицького у напрямку інституційної відбудови юридично існуючої ієрархії Греко-католицької церкви на території Російської імперії можна вважати лист владика до папи Пія Х з проханням про відновлення греко-католицької Холмської єпархії. У зазначеному документі А. Шептицький наголошував, зокрема, на важливості збереження східного обряду в структурі Католицької церкви, необхідності канонічного врегулювання проблем конвертації, тобто переходу окремих віруючих і цілих громад з одного обряду в інший, чітко вказував на історичну необхідність відновлення діяльності унійної церкви, а також торкався питань політичного характеру перепон, що постали на шляху її розвитку, як на території Холмської єпархії, так і в цілому на теренах Російської імперії [2, с. 100–108].

Користуючись лібералізацією духовного життя в Російській імперії, після опублікування Маніфесту про віротерпимість (1905 р.), А. Шептицький, на підставі прецеденту існування Маронітського патріархату, в 1907 р. отримав з рук папи Пія Х максимально можливі повноваження для керівництва розбудовою російської унійної церкви. Проте зовнішньополітичні обставини не сприяли розгортанню унійного руху в Росії. Офіційний Ватикан був змушений доволі стримано реагувати на унійні пропозиції А. Шептицького, залишаючи надані йому повноваження в режимі цілковитої секретності, що призвело до створення неоднозначної ситуації, і навіть конфлікту з Державним Секретаріатом Апостольської столиці [2, с. 186–187].

Проте А. Шептицький не втрачав притаманних йому оптимізму й віри у краще майбутнє, започаткованої ним справи, про що писав у 1927 р.: "... я маю щасливу можливість довести, що, всупереч російській політиці, яка зв'язала Папі руки, він робив усе можливе в цьому напрямку, і навіть більше, ніж передбачали. Для виконання своїх планів папа користувався одним із єпископів (має на увазі себе – У. Б.), як свої знаряддя, наділивши його повноваженнями, достатніми для ієрархічної організації російської католицької церкви... Упродовж десяти років ці повноваження не знаходили свого застосування" [11].

Варто наголосити, що у реалізації власних унійних ініціатив митрополит А. Шептицький відводив особливе місце кадровому питанню. Одним із провідних навчальних закладів, у якому проходила підготовка нової генерації греко-католицького духовенства, зорієнтованого на європейські світоглядні цінності та установки, була Папська колегія св. Йосафата у Римі, заснована Левом XIII. Зазначена колегія мала стати своєрідним плацдармом для формування нової школи кадрів, які в подальшому змогли б не тільки забезпечувати реалізацію духовних потреб галицького українства, але й активно долучитися до місійних проектів поширення католицизму східного обряду, зокрема, й на території Російської імперії [12, с. 229].

Митрополит А. Шептицький постійно цікавився станом справ у навчальному закладі, надавав йому матеріальну й духовну підтримку. Особливо теплі взаємини пов'язували владика з одним із ректорів колегії, о. Лазарем Березовським, котрий добре розумів сутність унійного руху, поділяв

мотиви і міркування митрополита щодо його розвитку. У той же час в питаннях обрядовості Л. Березовський не був настільки категоричним, як деякі католики східного обряду в Росії, яких лякала можливість латинізації та полонізації.

У одному із листів до митрополита А. Шептицького від 1911 р., Л. Березовський чітко сформулював власну концепцію розвитку унійного руху на російських теренах: "Дійсно тепер можна багато зробити в Росії, але нема там нікого. Мені здається, що треба монахів до того, що треба й одної мудрої голови і відважної і розважної, аби знав що робити, і хотів, і міг. "Русский" то не може бути. Всі вони, яких я знаю, носять в собі духа "самодержавія" – егоїзму народного... То може бути чоловік, то мусять бути люди широкого, католицького духа, видуті з свого "я" народного, церковного, особистого, аби був всім для всіх, а не щоб були всі для него, як се є в державі російській, в церкві російській... О широту їм треба, духа їм треба любови до всіх – а не вузького егоїзму церковного чи якого. То їм не принесе ніхто, а тільки широкосердечні українці... Се правда історична, яка і в будучності здійсниться" [5, арк. 10–10 зв.].

Втім, зазначимо, що сам А. Шептицький не поділяв зазначених візій, оскільки в реалізацій унійних ідей на російських теренах спирався, передусім, на вихідців із внутрішнього середовища громад російських греко-католиків – зокрема, Леоніда Федорова, Івана Дейбнера, Олексія Зерчанінова, Євстахія Сусалева та інших [1, с. 95–97].

У пошуку можливостей становлення продуктивного міжцерковного діалогу, митрополит А. Шептицький звертав свою увагу на ієрархів як офіційної Російської православної церкви, так і на священнослужителів російського старообрядництва, котре довгий час свого існування в Російській імперії перебувало поза законом. І в тому, й у іншому випадку А. Шептицький точкою дотику в налагодженні діалогу вважав спільність дотримання східного обряду і взаємне прагнення до апостольського поєднання християнських церков [3, с. 31–41]. Утім, слід зазначити, що бажані для митрополита діалоги розвивалися з абсолютно відмінною динамікою, коли офіційна православна ієрархія, остаточно переконавшись в унійних прагненнях митрополита А. Шептицького, поступово відмовилася від ідеї налагодження співпраці [4, с. 37–46, 51–61, 65–67, 72–81, 88–93, 145–146, 149, 153–155, 177–178, 196–199, 256–257], – то російські старообрядці, навпаки, з кожним роком дедалі активніше виявляли інтерес до уніоністичних проєктів митрополита [4, с. 146–148, 150–152, 190–193, 317–319, 331–332, 344–346].

У 1914 р. європейську політичну арену охопила Перша світова війна. Греко-католицька церква опинилася в епіцентрі цього трагічного процесу. Розгортання театру подій Першої світової війни значною мірою перешкодило налагодженню ефективного міжцерковного спілкування, хоча й не змогло повністю припинити цей важливий процес. На підтвердження цього можемо зазначити, що у 1917 р., після припинення активних бойових дій і встановлення Російського католицького екзархату східного обряду, серед церковно-громадських кіл, позитивно налаштованих до ідей унійного руху, набула популярності ідея заснування "Товариства прихильників возз'єднання церков", метою діяльності якого проголошувалося "усунення відмінностей між християнськими церквами" [4, с. 737–741].

А. Шептицький, як справжній духовний лідер свого народу, залишався у Львові доти, доки мав таку можливість. З приходом російських військ його було арештовано і заслано вглиб імперії. Як стверджував сам владика: "Всі мої папери були конфісковані і відправлені в Петербург. Документи, підписані папою, були мною зарані переслані в безпечне місце, але серед конфіскованих паперів знаходились їх копії, що потрапили в руки уряду. Три роки потому почалась російська революція... Час, про який говорив блаженної пам'яті папа Пій X, настав: я показав документи тодішньому адміністратору Могилевської єпархії, преосвященному єпископу Цепляку... Він підтвердив справжність документів і погодився зі мною, що тепер настав час застосування моїх повноважень... На цій основі я поставив екзархом російських католиків отця Леоніда Федорова і передав йому отримані на цей випадок від папи повноваження" [11].

Слід розуміти, що в унійній діяльності митрополит А. Шептицький керувався загальнохристиянськими ідеалами і чітко сформульованим морально-етичним кредо, яке потверджувало наступне: "Нема в усьому світі християнському більш великої справи, аніж возз'єднання всіх вірних в одну сім'ю, ніж поєднання Церков, оскільки в цьому проявляється дух любові, котрий служить основою і головною прикметою християнства. Немає справи, більш відповідної бажанням і молитвам Христа, адже, переходячи з цього світу до Отця Свого небесного, перед Своєю рятівною мукою, Він тільки про одне просив Отця: Хай будуть всі єдино, як ти, Отче, в Мені, і Я в Тобі, так і вони хай будуть в Нас єдино... [4, с. 245].

На жаль, сучасна російська історіографічна традиція, успадкувавши певні тенденції розвитку від історіографії радянської, не змогла позбавитись низки упереджень і стереотипів, пов'язаних з особою митрополита А. Шептицького. У широких колах православної історичної думки його ще й

досі вважають католицьким експансіонером на теренах одвічного православного канону, "поляком за походженням, єзуїтом за вихованням", не цураються спроб скандальної дискредитації особи виданого представника Греко-католицької церкви і світової християнської спільноти [2, с. 246–249]. Автору подібні тенденції видаються вкрай прикрими, оскільки ідуть у розріз із загальноісторичними принципами об'єктивності й позитивізму.

Можемо констатувати, що миролюбні заклики митрополита А. Шептицького до діалогу й порозуміння у певних колах і досі залишаються непочутими. Прагнення зберегти улюблений митрополитом східний обряд у первісній чистоті деякі православні історики церкви трактують як намагання "наблизити сильно латинізовану уніатську обрядовість до православної", в контексті амбіційних мрій митрополита про встановлення Всеросійського уніатського патріархату [7]. У той же час, міркування митрополита щодо перспективних методів ведення унійної діяльності на російських теренах, викладені у цитованому "Посланні до російського греко-католицького духовенства" – як, наприклад, рекомендація греко-католицьким священикам уникати духовного спілкування з особами, вороже налаштованими до ідей церковної єдності та Кафолічної Церкви – абсолютизуються як такі, що продиктовані "єзуїтською", прозелітичною сутністю унійного руху [6]. При цьому повністю ігноруються історичні обставини, за котрих було написано це "Послання", – зокрема, важке соціальне та політичне становище російських греко-католиків в умовах постійного адміністративного тиску Російської імперії.

Таким чином, унійна діяльність митрополита А. Шептицького на початку ХХ ст. демонструвала християнській спільноті яскравий приклад втілення засадничої ідеї відновлення апостольської церковної єдності, пошук можливих шляхів міжцерковного порозуміння, подолання негативного історичного досвіду та взаємних упереджень тощо. Митрополит А. Шептицький, залишаючись католицьким ієрархом, зумів вивести процес налагодження міжцерковного православно-католицького діалогу на якісно новий рівень, повсякчас опікувався внутрішнім і зовнішнім становищем громади російських греко-католиків. У 1917 р. унійний проект митрополита А. Шептицького увінчався утворенням Російського екзархату для католиків східного обряду. Історичні обставини не дозволили митрополиту надалі просувати розвиток унійного руху повною мірою – проте важливість кроків, зроблених А. Шептицьким, на шляху до подолання міжцерковного історичного конфлікту і становлення якісно нової моделі православно-католицького спілкування, важко недооцінити.

Список використаних джерел

1. Бистрицька Е. Східна політика Ватикану в контексті відносин Святого Престолу з Росією та СРСР (1878—1964 рр.) / Е. Бистрицька. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 416 с.
2. Добош О. (Протоієрей). Діяльність митрополита Андрія Шептицького у 1901–1921 рр. / О. Добош // Труды Київської Духовної Академії. – 2011. – № 13. – С. 245–270.
3. Заборовський Я. Андрей Шептицький і екуменічний рух / Ярослав Заборовський // Спадщина митрополита Андрея Шептицького в національному й духовному відродженні України. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – С. 31–41.
4. Митрополит Андрей Шептицький і греко-католики Росії. – Книга 1. Документи і матеріали, 1899–1917. – Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2004. – 924 с.
5. Митрополит Андрей Шептицький: Документи і матеріали 1899–1944. – Т. I: Церква і церковна єдність. – Львів: Місіонер, 1995. – 523 с.
6. Петрушко В. Деятельность униатского митрополита Шептицкого по распространению католицизма восточного обряда в России в период между революцией 1905 г. и Первой мировой войной / В. Петрушко / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://sheptickij.info/vesnik20074-petrusko.html>.
7. Петрушко В. О развитии идеи "Киевского патриархата" в украинском униатстве / В. Петрушко. – Режим доступу: <http://www.pravoslavie.ru /smi/print37250.htm>.
8. Православие и католичество: от конфронтации к диалогу. Хрестоматия / Сост. Алексей Юдин. – М.: Библиейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2005. – 596 с.
9. Соколов И. И. О соединении восточной и западной церковей. К современной характеристике униональной проблемы / И. И. Соколов. – С.-Пб.: Издательство В. М. Скворцова, 1911. – 74 с.
10. Центральный государственный исторический архив Санкт-Петербурга, ф. 821, оп. 150, д. 682, 114 л.
11. Шептицкий А. Русский католический экзархат в России. [Електронний ресурс] / А. Шептицкий Русский католический экзархат в России / Андрей Шептицкий // *Ex Oriente: Religiose und Philosophische Probleme des Ostens und des Westens* ed. Ludwig Berg. – Mainz, 1927. – С. 66–77 – Режим доступу: http://www.cerkva.od.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=527&Itemid=41.
12. Шкраб'юк П. Монаший Чин Отців Василян у національному житті України / Петро Шкраб'юк. – Львів: ВВП "Місіонер", 2005. – 439 с.
13. Яхимович З. П. Россия и Ватикан: проблемы дипломатических взаимоотношений в конце XIX – начале XX вв. (по материалам АВПРИ) / З. Яхимович // Россия и Ватикан. Выпуск 2. – М.: Наука, 2007 / Отв. ред. Е.С. Токарева, А. В. Юдин. – С. 58–80.

Ульяна Безпалько

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ УНИАТСКИЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦКОГО В НАЧАЛЕ XX СТ.

В статье исследованы тенденции и особенности развития униатского движения под руководством митрополита А. Шептицкого, проанализированы проблемы и перспективы развития Греко-католической церкви России в начале XX в.

Ключевые слова: униатское движение, митрополит Андрей Шептицкий, Греко-католическая церковь, Российская империя.

Ulyana Bezpalko

SOME ASPECTS OF THE UNIATE ACTIVITY METROPOLITAN ANDREW SHEPTITSKY IN THE EARLY TWENTIETH CENTURY

The article examines the trends and characteristics of building Uniate movement led by Metropolitan A. Sheptytskyi, analyzes the problems and prospects of the Greek Catholic Church in the early twentieth century.

Key words: Uniate movement, Metropolitan Sheptytsky Greek Catholic Church, the Russian Empire.

УДК 94(477)

Мар'яна Зуляк

СПІВПРАЦЯ АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО З УКРАЇНСЬКИМИ ВИДАВНИЧИМИ ТОВАРИСТВАМИ У ВІДНІ (1919–1920 РР.)

У статті проаналізовано співпрацю громадсько-політичного діяча, письменника, публіциста, літературознавця, журналіста, перекладача, педагога, редактора та видавця, Антона Крушельницького з українськими видавничими товариствами "Дзвін", "Українська книжка" та іншими у Відні. Окреслено особливості взаємин та їх вплив на видання підручників для українських шкіл. Визначено важливу роль А.Крушельницького у забезпеченні національних шкіл україномовною продукцією.

Ключові слова: Антін Крушельницький, Відень, українські видавничі товариства, підручники, українські школи.

Досліджувана нами проблема є надзвичайно актуальною і необхідною для сучасного розуміння й осмислення співпраці громадсько-політичного діяча, письменника, публіциста, літературознавця, журналіста, перекладача, педагога, редактора та видавця, А.Крушельницького з українськими видавничими товариствами "Дзвін", "Українська книжка" та іншими у Відні. У силу певних обставин задекларована нами проблематика не є вивченою на сьогодні, що й виступає актуальністю цієї наукової статті.

Наукова новизна досліджуваної проблеми полягає у тому, що автором статті, чи не вперше, досліджено співпрацю А.Крушельницького з українськими видавничими товариствами "Дзвін", "Українська книжка" та іншими у Відні.

Об'єктом дослідження виступає творча спадщина А.Крушельницького, громадсько-політичного діяча, письменника, публіциста, літературознавця, журналіста, перекладача, педагога, редактора та видавця.

Предмет дослідження – особливості співпраці А.Крушельницького з українськими видавничими товариствами "Дзвін", "Українська книжка" та іншими у Відні.

Мета статті – дослідити співпрацю А.Крушельницького з українськими видавничими товариствами "Дзвін", "Українська книжка" та іншими у Відні.

Завдання статті ґрунтуються на аналізі співпраці А.Крушельницького, громадсько-політичного діяча, письменника, публіциста, літературознавця, журналіста, перекладача, педагога, редактора та видавця, з українськими видавничими товариствами "Дзвін", "Українська книжка" та іншими у Відні; особливостях їх взаємин та впливу на видання підручників для українських шкіл у складний для України час; визначенні ролі А.Крушельницького у забезпеченні національних шкіл україномовною продукцією.

Хронологічні рамки статті охоплюють 1919–1920 рр., період Української революції, час, коли відбувалося формування і становлення національної державності.